

УДК: 159.923.3

[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9\(54\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.9(54).10)

САМОСТАВЛЕННЯ АВАНТЮРНИХ ОСІБ: ПОШУК ВІДМІННОСТЕЙ

Наталя Меленчук

**кандидат психологічних наук, викладач кафедри
загальної та диференціальної психології**

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського,

65020, Україна, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26

Natmelenchuk0808@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-4749-6889>

Анотація

В цій статті представлено результати дослідження самоствавлення осіб з різним рівнем авантюристичності. Здійснено аналіз досліджень щодо визначення таких феноменів, як: «авантюристичність», «самоствавлення». Авантюристичність, як складна властивість особистості, розглядається з позицій континуально-ієрархічного підходу до структури особистості. Актуальність розробки проблеми пов'язана з потребою вивчення властивостей особистості, котрі вимагають від особистості сміливих, швидких, а інколи й ризикованих дій в умовах високої невизначеності. Такою властивістю є схильність особистості до авантюристичної поведінки (авантюристичності). Ми припустили, що авантюристична особистість, за даними літератури, має позитивне ставлення до себе. Для емпіричної перевірки було обрано: оригінальний психодіагностичний «Тест-опитувальник схильності до авантюристичності» (АВАНТ-1) О. П. Саннікової, О. І. Саннікова, Н. І. Меленчук і методику «Тест-опитувальник самоствавлення особистості» С. Р. Пантілеєва, В. В. Століна. Встановлено статистично значимі взаємозв'язки показників авантюристичності і самоствавлення. Якісний аналіз за допомогою методу асів і профілів дозволив вивчити психологічні особливості самоствавлення осіб, які різняться рівнем авантюристичності. Показано, що особи з низьким рівнем авантюристичності в даній виборці є схильними до більшого самоприйняття, схвалення себе в цілому і більш позитивного ставлення до себе. Особи з високим рівнем авантюристичності характеризуються невисокими значеннями за показниками самоствавлення та відсутністю негативних емоцій в сторону свого «Я». Представники групи осіб з високим рівнем авантюристичності не готові поставити собі в провину свої промахи, невдачі, власні недоліки і не схильні до самозвинувачення. Таким чином, в роботі доведено припущення про те, що авантюристичні особи, хоча за рівнем нижче, ніж не авантюристичні особи, характеризуються позитивним самоствавленням, самоінтересом, саморозумінням, самоповагою, аутосимпатією, самовпевненістю.

Ключові слова: авантюристичність, схильність до авантюристичної поведінки, самоствавлення, властивість особистості, кількісний аналіз, якісний аналіз.

Вступ

Стрімкі перетворення, що відбуваються в сучасному суспільстві, збільшують ваги невизначених і ризикованих ситуацій в життєдіяльності людини. Властивістю

особистості, котра допомагає успішно функціонувати в непередбачуваному просторі сучасного світу, є схильність особистості до авантюрної поведінки (авантюрності).

В психології вивчення проблеми схильності до авантюрної поведінки пов'язане з дослідженням індивідуально-психологічних особливостей авантюрності, що виявляються в різних ситуаціях ризику і невизначеності й можуть сприяти або запобігати успішній життєдіяльності особистості. Серед рис особистості, що мають важливе значення як для процесу соціальної адаптації, так і для регуляції поведінки, виокремлюються: самоставлення, адаптивність, впевненість, сміливість, заповзятливість, товарииськість, емоційна стійкість, толерантність до невизначеності тощо (Тимофеева, 2005; Melenchuk, 2017). Це дало підстави припустити, що авантюрним особам властиво позитивне самоставлення, самоінтерес, саморозуміння, самоповага.

Незважаючи на те, що питання самоставлення особистості є для психології традиційним об'єктом дослідження, але й сьогодні воно є досить актуальним. Це пояснюється тим, що адекватне ставлення людини до самої себе є запорукою благополучного функціонування особистості як суб'єкта життєдіяльності. Самоставлення впливає на прояв соціальної активності людини, на процеси самоактуалізації, самовдосконалення, самореалізації. Кожна людина стикається з визначенням свого місця в житті, що залежить від того, наскільки особистість цінує і поважає себе, приймає і розуміє свої вчинки, критично оцінює власні успіхи тощо.

До найбільш розповсюджених категорій, що розкривають сутність ставлення людини до себе, можна виокремити такі: «глобальна (загальна) самооцінка», «самоповага», «самоставлення» і «емоційно-ціннісне ставлення до себе» (Кольшко, 2004).

На даний час в психологічній літературі самоставлення розглядається як емоційний компонент самосвідомості, який, з одного боку, спирається на самопізнання, а з іншого – створює головні передумови для формування саморегуляції і саморозвитку (Бодалев & Столин, 2002; Кириллов, 1992; Кольшко, 2004; Пантілеев, 1991). Так, у розробленій В. В. Століним концепції самосвідомості, самоставлення і самопізнання пов'язані опосередковано, за допомогою самооцінки. На рівні свідомості самоставлення виявляється у поведінці та діяльності як глобальне почуття «за» або «проти» самого себе у формі самоповаги, аутосимпатії, самоінтересу, очікуваного ставлення з боку навколишніх (Бодалев & Столин, 2002). С. Р. Пантілеев розуміє самоставлення як емоційно-оцінну систему індивіда до самого себе (Пантілеев, 1991).

Авантюрність в цій роботі розуміється як складна багаторівнева властивість особистості, психологічна сутність якої виявляється у надії на легкий і швидкий успіх, вдачу при наявності кінцевої мети, яка є принадливою для особистості, без ретельного аналізу реальних зовнішніх обставин, власних можливостей (ресурсів), шляхів вирішення проблеми задля досягнення мети (Меленчук, 2016, 2017; Саннікова, Санніков & Меленчук, 2015).

Спираючись на позиції континуально-ієрархічної концепції структури особистості, запропонованої О. П. Санніковою (Саннікова, 2003), макроструктура авантюрності, як складної багаторівневої властивості особистості, може бути представлена за трьома рівнями: формально-динамічним, змістовним і соціально-імперативним, кожен з яких характеризується своїм специфічним змістом. Ознаки авантюрності на формально-динамічному рівні виявляються в особливостях її виникнення та перебігу, відображують

форму реалізації в різних ситуаціях. На якісному рівні авантюризм містить характеристики, що відображають її психологічну сутність. На змістово-особистісному рівні авантюризм виявляється в характеристиках, що пов'язані із спрямованістю особистості, її потребо-мотиваційною сферою, цінностями, світоглядом, інтересами тощо (Меленчук, 2016; Саннікова, Санніков & Меленчук, 2015).

В основі авантурної поведінки лежать не тільки специфічні особливості небезпечних, невизначених ситуацій, але й індивідуально-психологічні особливості суб'єкта діяльності, його психологічні стани та властивості особистості. Аналіз доступних наукових досліджень продемонстрував відсутність робіт, в яких вивчається авантюризм у зв'язку із самоставленням особистості. Але, є незначна кількість робіт, де авантюризм і самоставлення поєднуються в певному контексті.

Так, самоставлення як стійка риса особистості, тісно пов'язана з іншими властивостями особистості, особливо волею. Воно здійснює вплив на формування змісту, структури і форми прояву цілої системи психологічних особливостей особистості. Ставлення особистості до себе виступає мотивом саморегуляції поведінки й Ничкало, 2001) актуалізується на всіх етапах здійснення поведінкового акту (Кольшко, 2004).

Існує багато психологічних досліджень, в яких встановлено тісний зв'язок між ставленням особистості до себе як до суб'єкта життєвих взаємин та її поведінкою. В них зазначається, що висока самоповага особистості виступає умовою її максимальної активності, продуктивності в діяльності, реалізації творчого потенціалу, впливає на свободу прояву почуттів, рівень саморозкриття в спілкуванні (Кириллов, 1992; Кольшко, 2004). Існуючі теоретичні і емпіричні дослідження свідчать про те, що позитивне стійке самоставлення пов'язано з вірою людини в свої можливості, самостійністю, енергійністю, готовністю до ризикованих і авантурних дій, впевненістю в успішності своїх дій в ситуації невизначеності (Кириллов, 1992; Кольшко, 2004; Меленчук, 2016).

В свою чергу, негативне самоставлення, на відміну від позитивного, є тим чинником, через який поведінка людини приймає ригідну, агресивну, неадаптивну і асоціальну форми. Така людина впевнена в поганому ставленні до неї оточуючих (Бодалев & Столин, 2002; Пантїлеев, 1991). Негативне самоставлення виявляється в збільшенні самозвинувачення, зниженні переконаності в цінності своєї особистості, внаслідок чого зростає емоційність і знижується рівень активності (Кочеткова, 2007).

На думку К. Леонгарда, одним із мотивів авантурної поведінки є «потреба у визнанні». Авантурні особистості характеризуються потужним завзяттям, з яким вони домагаються свого визнання, самовпевненістю і зарозумілістю. До словесного самовихвалювання приєднується гонорова поведінка, прагнення всіляко привернути до себе увагу присутніх. Також автор звертає увагу на таку характерну для авантуристичної особистості рису, як відсутність схильності до обмірковування своїх вчинків. Незважаючи на те, що для аванюриста дуже важливе враження, яке він справляє на оточуючих, авантурна особистість не здатна задалегідь обміркувати лінію своєї поведінки, завжди живе моментом (Леонгард, 1989).

Л. А. Кіріллов в своєму дослідженні, присвяченому вивченню індивідуально-типологічних особливостей самосвідомості акцентуєваних особистостей, встановив, що гіпертимні та істероїдні типи усвідомлюють себе як «самоефективні» у вирішенні всіх

актуальних проблем і подоланні труднощів. Їх «Я-в-майбутньому» – це «Я-успішний» (Кириллов, 1992).

Враховуючи вкрай низький ступінь розробленості проблеми взаємозв'язку самоствавлення і авантюрності, в цій статті ми робимо спробу аналізу означеної проблеми на підставі всіх наявних даних, що прямо або опосередковано відносяться до різних її аспектів.

Метою дослідження є аналіз результатів теоретичного обґрунтування та емпіричного вивчення особливостей самоствавлення осіб, які схильні та несхильні до авантюрної поведінки. **Завдання** дослідження: 1) на основі теоретико-методологічного аналізу наукових джерел уточнити сутність феноменів «схильність до авантюрної поведінки» («авантюрність») і «самоствавлення»; 2) підібрати комплекс психодіагностичних методик, спрямований на діагностику авантюрності й самоствавлення; 3) емпірично визначити характер співвідношень показників авантюрності та самоствавлення; 4) дослідити специфіку самоствавлення осіб, схильних до авантюрної поведінки різного ступеня.

Методи дослідження

В емпіричному дослідженні приймали участь 79 осіб у віці від 24 до 45 років (магістри заочної та денної форми навчання соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського»).

Для діагностики самоствавлення застосовано методику «Тест-опитувальник самоствавлення особистості» С. Р. Пантілеєва, В. В. Століна. Зазначена методика дозволяє виявити три рівні самоствавлення, що відрізняються мірою узагальненості: 1) глобальне самоствавлення; 2) самоствавлення, що є диференційованим за самоповагою, аутосимпатією, самоінтересом та очікуваним ставленням до себе; 3) рівень конкретних дій у відношенні до свого «Я» (Колишко, 2004; Пантілеєв, 1991). Вивчення авантюрності здійснено за допомогою «Тест-опитувальника схильності до авантюрності» (АВАНТ-1) О. П. Саннікової, О. І. Саннікова, Н. І. Меленчук (Саннікова, Санніков & Меленчук, 2015).

Статистична обробка даних проводилась з використанням комп'ютерної програми SPSS 21.0 for Windows. Використовувались кількісний (кореляційний, t-критерій Ст'юдента) та якісний (метод «асів» і метод «профілів») аналізи даних.

Результати та дискусії

Попередньо проведений кореляційний аналіз допоміг встановити характер взаємозв'язків між показниками авантюрності і показниками самоствавлення (див. табл. 1).

Аналіз табл. 1 виявив значимі, переважно від'ємні, кореляційні взаємозв'язки між більшістю показників самоствавлення, крім показників ставлення до інших (С2), самоінтерес (С6) і саморозуміння (С7), та всіма показниками авантюрності. Так, установчий показник авантюрності (AvUst) встановив значимі від'ємні кореляційні взаємозв'язки майже з усіма показниками самоствавлення: інтегральним показником (S), самоповагою (С1), аутосимпатією (СП), очікуванням позитивного ставлення від інших (СІІІ), самовпевненістю (С1) на 1% рівні; з показниками самоприйняття (С3),

самокерівництво (С4) – на 5% рівні; а з показником самозвинувачення (С5) виявив додатний значимий зв'язок на 5% рівні.

Таблиця 1

Значимі коефіцієнти кореляцій між показниками авантюрності та показниками самоствавлення

Показники самоствавлення	Показники авантюрності						
	AvUst	AvEM	AvKk	AvKo	AvPo	AvKp	AvOb
S	-356**		-236*		-280*	277*	
CI	-369**						
СII	-366**			-278*	-271*	386**	-270*
СIII	-307**						
CIV			-345**	-237*			-229*
C1	-410**		-305**	-284*	-225*	380**	-255*
C3	-279*			-298**	-222*		
C4	-281*	-269*					
C5	258*					-271*	

Примітка: 1) нулі та коми опущені; 2) позначення ** – значущість зв'язку на рівні $p \leq 0.01$; * – $p \leq 0.05$; 3) умовні позначення показників авантюрності: AvUst – установчий показник; AvEM – емоційно-мотиваційний показник; AvKk – когнітивний показник; AvKo – конативний показник; AvPo – чутливість до авантюрних дій; AvKp – контрольно-регулятивний показник; AvOb – загальний показник схильності до авантюрності; 4) умовні позначення показників самоствавлення: S – інтегральний показник, CI – самоповага, СII – аутосимпатія, СIII – очікування позитивного ставлення від інших, CIV – самоінтерес, C1 – самовпевненість, C3 – самоприйняття, C4 – самокерівництво, C5 – самозвинувачення.

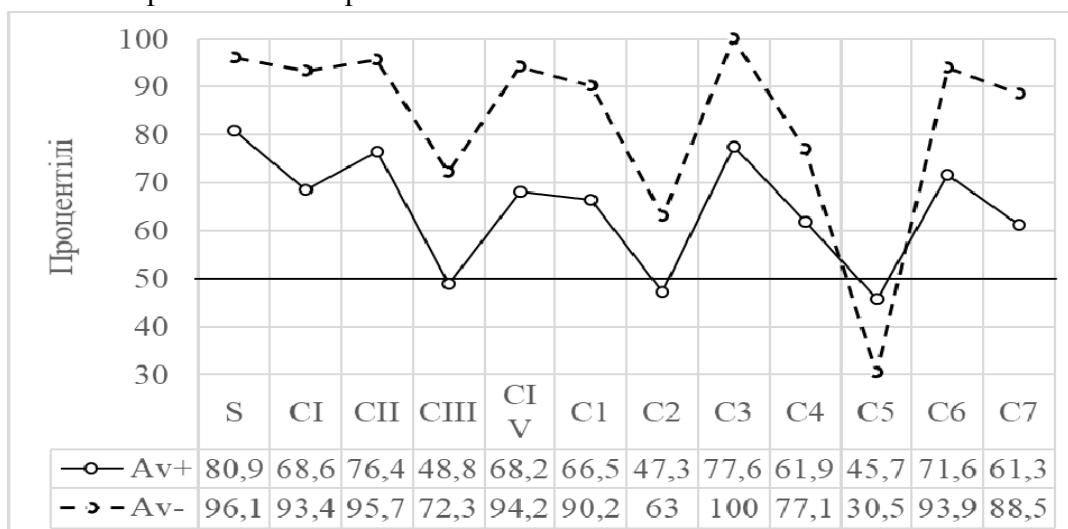
Емоційно-мотиваційний показник авантюрності (AvEM) продемонстрував лише один від'ємний значимий зв'язок на 5% рівні з таким показником самоствавлення, як самокерівництво (С4). Когнітивний показник авантюрності (AvKk) має значимі від'ємні кореляційні зв'язки з інтегральним показником самоствавлення (S) на 5% рівні, а з показниками самоінтерес (CIV) і самовпевненість (C1) – на 1% рівні. Конативний показник авантюрності (AvKo) від'ємно на 1% рівні пов'язаний з показником самоствавлення самоприйняття (C3), і на 5% рівні з показниками аутосимпатія (СII), самоінтерес (CIV), самовпевненість (C1). Такий показник авантюрності, як чутливість до авантюрних дій (AvPo) встановив значимі від'ємні зв'язки на 5% рівні з інтегральним показником самоствавлення (S), аутосимпатією (СII), самовпевненістю (C1) і самоприйняттям (C3).

Варто звернути особливу увагу на результати кореляційного аналізу між контрольно-регулятивним показником авантюрності (AvKp) і показниками самоприйняття. На відміну від інших показників авантюрності, він виявив протилежні значимі зв'язки з показниками аутосимпатія (СII), самоінтерес (CIV) і самовпевненість (C1). І лише з показником самозвинувачення (C5) встановив значимий від'ємний зв'язок на 5% рівні. І, нарешті, загальний показник схильності до авантюрності (AvOb) від'ємно

на 5% рівні пов'язаний з такими показниками самоствавлення, як: аутосимпатія (СІІ), самоінтерес (СІV) і самовпевненість (СІ).

Такі результати кореляційного аналізу можна пояснити тим, що в масовій свідомості авантюризм розуміється як негативна властивість. Таке уявлення про авантюризм притаманно більш дорослому поколінню, яке не дозволяє собі ніяких проявів авантюристичної поведінки. А як вже було зазначено, до нашої вибірки увійшли особи у віці від 24 до 45 років. Це припущення підтвердилось і завдяки усному опитуванню, в якому обстежені охарактеризували авантюризм як негативну поведінку. На наш погляд, такий суперечливий результат потребує спростування або підтвердження за допомогою додаткового дослідження на іншій виборці.

Варто зазначити, що наявність кореляційних взаємозв'язків констатує лише взаємозв'язок між показниками, але не означає наявності причинно-наслідкового зв'язку між ними. Використання якісного аналізу дозволило вивчити особливості самоствавлення в осіб з високим і низьким рівнем авантюристичності. Попередньо, за допомогою методу «асів» (Саннікова, 2003) було виділено зазначені групи осіб: група Av+ і група Av-. Далі, із застосуванням методу «профілів», було досліджено специфіку самоствавлення осіб, які відрізняються за рівнем авантюристичності.

Рис. 1. Профілі самоствавлення груп осіб, які схильні і несхильні до авантюристичності

Примітка: 1) група Av+ (n=14) – група осіб з високим рівнем загального показника схильності до авантюристичності; група Av- (n=14) – група осіб з низьким рівнем загального показника схильності до авантюристичності; 2) умовні позначення показників самоствавлення: S – інтегральний показник, CI – самоповага, CII – аутосимпатія, CIII – очікування позитивного ставлення від інших, CIV – самоінтерес, C1 – самовпевненість, C2 – ставлення до інших, C3 – самоприйняття, C4 – самокерівництво, C5 – самозвинувачення, C6 – самоінтерес, C7 – саморозуміння.

Отже, на рис. 1 представлено профілі самоствавлення виділених груп осіб. На осі ОХ розміщені показники самоствавлення, на осі ОУ – їх значення, що надано у відсотках. Середня лінія ряду проходить через точку 50-й відсотка. Кожний профіль відображає середні значення відповідних показників усіх представників виділених груп. Візуально профілі самоствавлення розташовані переважно у додатному просторі значень

(над середньою лінією ряду), що свідчить про позитивні тенденції у проявах самоствавлення двох груп осіб.

З метою аналізу кожного профілю здійснено ранжування показників самоствавлення за відхиленням від середньої лінії ряду (від збільшення абсолютного числа до меншого). Валентність означає відхилення від середньої лінії ряду або до додатного, або до від'ємного полюсу. Результати ранжування надано у табл. 2.

Таблиця 2

Ранжування показників самоствавлення осіб із високим і низьким рівнем авантюристичності

Ранг	Групи осіб з різним рівнем авантюристичності	
	Група Av+	Група Av-
1	S ⁺ інтегральний показник	C3 ⁺ самоприйняття
2	C3 ⁺ самоприйняття	S ⁺ інтегральний показник
2	СІІ ⁺ аутосимпатія	СІІ ⁺ аутосимпатія
3	С6 ⁺ самоінтерес	СІV ⁺ самоінтерес
4	С5 ⁻ відсутність самозвинувачення	СІ ⁺ самоповага

Примітка: показники надано у порядку зменшення абсолютних величин відхилення від середньої лінії ряду.

Враховуючи змістовий опис показників самоствавлення, що пропонується авторами застосованої методики, спробуємо проаналізувати означені профілі (рис. 1).

Перш за все, аналіз профілів свідчить про те, що за загальним фактором S (загальне самоствавлення «за» або «проти» власного Я) обидві групи обстежених продемонстрували високий і майже однаковий результат.

За показником аутосимпатія (СІІ⁺) також не встановлено розбіжностей між двома групами. Значення цього показника досить високе для представників «авантюристичних» і «неавантюристичних» груп осіб, що свідчить про дружність до власного «Я», «самоприйняття». Обстежені виявляють схвалення себе як в цілому, так і в істотних деталях, довіру до себе і позитивну самооцінку, відчувають до самих себе позитивні емоції.

За показником самоприйняття (С3⁺) також встановлено близькі результати в обох групах осіб. Отже, цим особам притаманно почуття симпатії до себе, прийняття себе таким, який є, навіть з деякими недоліками, згода зі своїми внутрішніми спонуканнями, поблажливе, дружнє ставлення до себе. Можна відмітити, що в осіб, не які схильні до авантюристичності (група Av-), цей показник вище, ніж в осіб, які схильні до авантюристичності (група Av+).

Але за фактором самозвинувачення (С5⁻) встановлено розбіжності між двома групами осіб. В групі «авантюристичних осіб» (група Av+) цей показник є більш вираженим. Це вказує на відсутність негативних емоцій в сторону свого «Я». Особи, які схильні до авантюристичності, не готові поставити собі в провину свої промахи і невдачі, власні недоліки. Вони не схильні до самозвинувачення.

За показником самоінтерес (СІV⁺) також встановлено незначні розбіжності між двома групами. Його значення більш високі у представників групи «неавантюристичних осіб» (група Av-). Так, показник самоінтересу (СІV⁺) відображає, наскільки людина є близькою

до самої себе, до свої почуттів, наскільки вона впевнена в тому, що є цікавою для оточуючих. Високі значення за цим показником свідчать про те, що ці особи знаходяться в гармонії із самими собою, виявляють інтерес до власних думок і почуттів, готові спілкуватися з собою «на рівних», впевнені в тому, що вони викликають інтерес в оточуючих людей.

Показник самоповаги (СІ⁺) відображає віру людини у свої сили, здібності, енергію, її самостійність, адекватну оцінку своєї здатності контролювати життя. Представникам групи осіб із низьким рівнем авантюристичності (група Аv-) характерні більш високі значення за цим показником. В них більш виражені саморозуміння, віра в свої сили, самостійність, позитивна оцінка своїх можливостей, готовність контролювати власне життя і бути самопослідовним, розуміння самого себе.

Отже, можна констатувати, що представники обох груп осіб мають досить високі значення показників самоприйняття, схвалюють себе в цілому, довіряють собі та позитивно себе оцінюють.

Відмінності між проявами самоствавлення в групах, що вивчаються, були підтверджені за допомогою непараметричного t-критерія Ст'юдента (табл. 3).

Таблиця 3

Значення t-критерію Ст'юдента між однойменними показниками самоствавлення у підвибірках, що порівнюються

Група Av+ / група Av-	Показники самоствавлення, що порівнюються			
	S	СІ	СІІ	СІІІ
t-критерій	-4,071**	-3,048**	-5,936***	-4,048**
Група Av+ / група Av-	Показники самоствавлення, що порівнюються			
	СІV	С1	С2	С3
t-критерій	-2,939*	-3,239**	-2,486*	-3,680**
Група Av+ / група Av-	Показники самоствавлення, що порівнюються			
	С4	С5	С6	С7
t-критерій	-1,913	1,901	-2,414*	-2,987**

Примітка: 1) рівні значущості: позначка «*» - на значиму відмінність ($p \leq 0,5$); позначка «**» та «***» - на високу значиму відмінність ($p \leq 0,01$) та ($p \leq 0,001$); 2) додатний знак перед значенням t-критерія Ст'юдента означає, що даний однойменний показник за значенням вище в першій групі; від'ємний знак – на більше значення показника в другій групі.

Таким чином, аналіз табл. 3 демонструє наявність значимих розбіжностей майже між усіма однойменними показниками самоствавлення (окрім показників самокерівництво (С4), самозвинувачення (С5)). Це свідчить про те, що авантюристичні особи, хоча за рівнем нижче, ніж не авантюристичні особи, характеризуються позитивним ставленням до себе, самоінтересом, саморозумінням, самоповагою, аутосимпатією, самовпевненістю.

Висновки

1. Теоретично встановлено, що авантюристичність – це складна багаторівнева властивість особистості, психологічна сутність якої виявляється у надії на легкий і

швидкий успіх, вдачу при наявності кінцевої мети, яка є принадливою для особистості, без ретельного аналізу реальних зовнішніх обставин, власних можливостей (ресурсів), шляхів вирішення проблеми задля досягнення мети. Самоставлення розглядається як емоційний компонент самосвідомості, який, з одного боку, спирається на самопізнання, а з іншого – створює головні передумови для формування саморегуляції і саморозвитку.

2. Вивчення специфіки самоставлення здійснювалося в осіб із різним рівнем авантюрності. Для емпіричного дослідження застосовано оригінальний психодіагностичний «Тест-опитувальник схильності до авантюрності» (АВАНТ-1) О. П. Саннікової, О. І. Саннікова, Н. І. Меленчук і методику «Тест-опитувальник самоставлення особистості» С. Р. Пантілеєва, В. В. Століна.

3. Встановлено переважно від'ємні, кореляційні взаємозв'язки між усіма показниками авантюрності і більшістю показників самоставлення, крім показників ставлення до інших (С2), самоінтерес (С6) і саморозуміння (С7).

4. Якісний аналіз за допомогою методу «асів» і «профілів» показав, що особи з низьким рівнем авантюрності в даній виборці є схильними до більшого самоприйняття, схвалення себе в цілому і більш позитивного ставлення до себе. Особи з високим рівнем авантюрності характеризуються невисокими значеннями за показниками самоставлення та відсутністю негативних емоцій в сторону свого «Я». Представники групи осіб з високим рівнем авантюрності не готові поставити собі в провину свої промахи, невдачі, власні недоліки і не схильні до самозвинувачення

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у вивченні взаємозв'язків авантюрності із широким спектром рис особистості, вдосконалення методів психодіагностики показників авантюрності як багаторівневої властивості особистості. Особливої уваги заслуговує вивчення чинників авантюрної поведінки, розробка засобів корекції неадаптивної авантюрності та рис особистості, що супроводжують її прояви.

Література:

1. Бодалев, А.А., & Столин, В.В. (2002). *Общая психодиагностика*. СПб.: Речь.
2. Кириллов, Л.А. (1992). Особенности самосознания лиц с акцентуациями характера (Автореф. дис. канд. психол. наук). Москва.
3. Кольшко, А.М. (2004). *Психология самоотношения*. Гродно: ГрГУ.
4. Кочеткова, Т.В. (2007). Специфика видов самоотношения личности в зависимости от выраженности эмоциональных и когнитивных компонентов (Автореф. дис. канд. психол. наук). Хабаровск.
5. Леонгард, К. (1989). *Акцентуированные личности*. Москва : Феникс.
6. Меленчук, Н.І. (2016). Психологічні чинники схильності особистості до авантюрної поведінки. (Дис. канд. психол. наук). Одеса.
7. Пантілеєв, С.Р. (1991). *Самоотношение как эмоционально-оценочная система*. Москва : Изд-во МГУ.
8. Саннікова, О.П. (2003). *Феноменология личности: Избранные психологические труды*. Одесса : СМІЛ.
9. Саннікова, О.П., Санніков, О.І., & Меленчук, Н.І. (2015). *А.с. Психодіагностика авантюрності: «Тест-опитувальник схильності до авантюрності» (АВАНТ-1); «Самооцінка компонентів авантюрності»*, Заявка № 60141; реєстрац. № 59701.

10. Тимофеева, И.Ю. (2005). Авантюризм в русской культуре конца XVII – первой четверти XIX века. (Дис. канд. культурологических наук). Комсомольск-на-Амуре.
11. Melenchuk, N. (2017). Individual Psychological Peculiarities of Adventurousness According to Emotional Type. *Наука і освіта*, 7, 130-135. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-7-20>

References

1. Bodaley, A.A., & Stolin, V.V. (2002). *Obshchaia psikhodiagnostika* [General psychodiagnosis]. SPb.: Rech [in Russian].
2. Kirillov, L.A. (1992). Osobnosti samosoznaniia lits s aktsentuatsiiami kharaktera [Features of self-identity of persons with accentuations of character]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Moskva [in Russian].
3. Kolyshko, A.M. (2004). *Psikhologiiia samootnosheniia* [Psychology of self- attitude]. Grodno: GrGU [in Russian].
4. Kochetkova, T.V. (2007). Spetsifika vidov samootnosheniia lichnosti v zavisimosti ot vyrazhennosti emotsionalnykh i kognitivnykh komponentov [The specifics of the types of self-relationship of a person, depending on the severity of emotional and cognitive components]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Khabarovsk [in Ukrainian].
5. Leongard, K. (1989). *Aktsentuirovannye lichnosti* [Accented personalities]. Moskva : Feniks [in Russian].
6. Melenchuk, N.I. (2016). Psykholohichni chynnyky skhylnosti osobystosti do avantiurnoi povedinky [Psychological factors of propensity of the individual to adventurous behavior]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
7. Pantileev, S.R. (1991). *Samootnoshenie kak emotsionalno-otsenochnaia sistema* [Self-attitude as an emotional-evaluative system]. Moskva : Izd-vo MGU [in Russian].
8. Sannikova, O.P. (2003). *Fenomenologiiia lichnosti: Izbrannye psikhologicheskie trudy* [Personality Phenomenology: Selected Psychological Works]. Odessa : SMIL [in Ukrainian].
9. Sannikova, O.P., Sannikov, O.I., & Melenchuk, N.I. (2015). *A.s. Psykhodiagnostyka avantiurnosti: «Test-opytualnyk skhylnosti do avantiurnosti» (AVANT-1); «Samootsinka komponentiv avantiurnosti»* [A.s. Adventurous Psychodiagnostics: «Test-questionnaire to define the tendency to adventurism» (AVANT-1); «Self-Assessment of Adventure Components»]. Zaiavka № 60141; reiestrats. № 59701 [in Ukrainian].
10. Timofeeva, I.Iu. (2005). Avantiurizm v russkoi kulture kontsa XVII - pervoi chetverti XIX veka [Adventurism in Russian culture of the end of the XVII - the first quarter of the XIX century]. *Candidate's thesis*. Komsomolsk-na-Amure [in Russian].
11. Melenchuk, N. (2017). Individual Psychological Peculiarities of Adventurousness According to Emotional Type. *Наука і освіта*, 7, 130-135. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-7-20> [in Ukrainian].

ADVENTUROUS PEOPLE'S SELF-ESTEEM: FINDING DIFFERENCES**Natalia Melenchuk****PhD in Psychology, Lecturer of the Department of General and Differential Psychology**

South Ukrainian National Pedagogical Ushynskiy University,

26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine, 65020

Natmelenchuk0808@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-4749-6889>**Abstract**

This article presents the results of the study of the of individuals' self-esteem with different levels of adventurousness. The researches on the definition of such phenomena as «adventurism» and «self-attitude» were analyzed. The adventurism as a complex personality property is viewed from the stance of a continuum-hierarchical approach to personality structure. The urgency of developing the problem is connected with the need to study the properties of personality that require the identity of a brave, fast, and sometimes risky actions in conditions of high uncertainty. Such personality trait is the tendency of a person to adventurous behavior. We assumed that an adventurous person, according to the literature, has a positive attitude to oneself. For empirical testing we chose the original psychodiagnostic «Test-questionnaire to define the tendency to adventurism» (AVANT-1)» by O. Sannikova, O. Sannikov, N. Melenchuk and the method of «Test-questionnaire person self-attitude» by S. Pantileiev and V. Stolin. The statistically significant correlations of the indicators of adventurism and self-attitude has been determined. Qualitative analysis including the method of asses and profiles has allowed to study the psychological peculiarities of the self-attitude of persons with a different level of adventurism. It is shown that individuals with a low level of adventurism in this sample have a tendency to greater self-acceptance, the approval of themselves in general and a more positive attitude towards themselves. Persons with a high level of adventurism are characterized by low values of self-attitude and the absence of negative emotions towards their self-image. The representatives of a group of people with a high level of adventurism are not ready to put themselves in the guilt of their mistakes, failures, shortcomings and are not prone to self-incrimination. Thus, in this article the assumption is proved that the adventurous person, although with a lower level than not adventurous persons are characterized by positive self-attitude, self-understanding, self-respect, autosympathy, arrogance.

Keywords: adventurism, tendency to adventurous behavior, self-treatment, property of personality, quantitative analysis, qualitative analysis.

*Подано 10.02.2020**Рекомендовано до друку 24.02.2020*